

2024-2027

Planstrategi for Alvdal kommune

Plan, byggesak og geodata

Alvdal kommune

Revidert etter kommunestyrets vedtak 24.10.2024,
sak 102/24

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Kommunens plansystem	3
3	Nasjonale og regionale føringer	5
3.1	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, 2023-2027	5
3.2	Regional planstrategi – Innlandsstrategien 2024-2028	6
3.3	Regional plan for klima, energi og miljø	6
3.4	Regional plan for det inkluderende Innlandet.....	7
3.5	Regional plan for samfunnssikkerhet.....	7
3.6	Øvrige regionale planer.....	8
4	Utviklingstrekk og utfordringer	8
4.1	Demografi	8
4.2	Fritid og frivillighet	10
4.3	Befolkningens helsetilstand og helseutfordringer	11
4.4	Boligbehovet for vanskeligstilte.....	12
4.5	Næringsliv	13
4.6	Arealressurser	14
4.7	Planbehov og utbyggingsreserve	15
4.8	Reduksjon av utslipp og klimatilpasning	16
4.9	Samfunnssikkerhet og beredskap.....	16
4.10	Digitalisering og ny teknologi	17
4.11	Kompetanse	17
5	Vurdering av gjeldende kommuneplan.....	17
5.1	Kommuneplanens samfunnsdel, 2018 - 2030	17
5.2	Kommuneplanens arealdel 2008 -2020.....	17
5.3	Kommunedelplan for Alvdal tettsted, 2011-2020	18
5.4	Kommunedelplan for Savalen, 2014 - 2025	18
5.5	Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer.....	18
5.6	Kommunedelplan for trafiksikkerhet 2019 - 2024.....	18
6	Tabelloversikt: Kommunal planstrategi 2024-2027	19

1 Innledning

Det formelle grunnlaget for kommunal planstrategi finnes i plan- og bygningslovens § 10-1:

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktige arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 11.

Hensikten med kommunal planstrategi er å ta stilling til hvilke planoppgaver som bør startes opp eller videreføres i denne kommunestyreperioden.

Valget av hvilke planer kommunen har behov for bør baseres på hvilke utfordringer kommunen står foran, og hva som er ønsket samfunnsutvikling.

Planstrategien skal ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres eller videreføres uten endringer. Herunder kan det også tas stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye kommunedelplaner, og om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Planstrategien er altså et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver, og skal vedtas innen ett år etter at kommunestyret har trådt sammen.

2 Kommunens plansystem

Kommunen har mange planer og disse utarbeides etter ulikt lowverk.

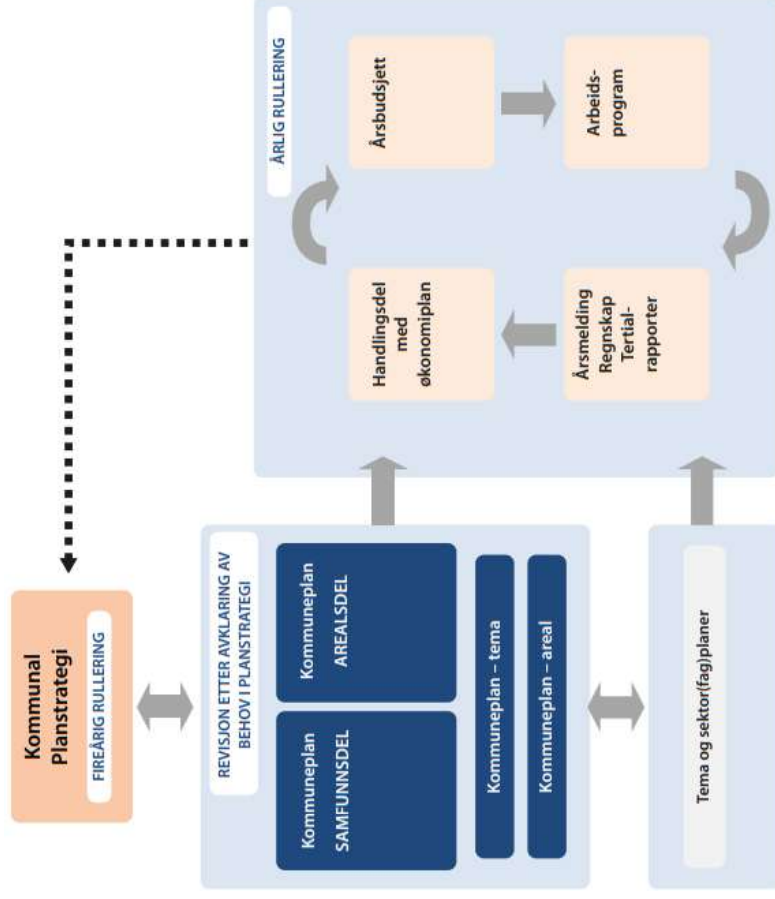
Felles er likevel at de skal sette politikk i system, og så ut i praksis gjennom ulike tiltak fastsatt i virksomhetsplan og økonomiplan.

Figur 1 gir en oversikt over de vanligste kommunale planene. Figuren viser et gjennomgående plansystem, fra overordnet strategi til detaljplaner og ressursbruk. Pilene viser hvordan planene styrer og påvirker hverandre.

Kommuneplanen er kommunens øverste styringsverktøy og består av en arealdel og en samfunnsdel.

Kommuneplanens samfunnsdel tar stilling til langsiktige utfordringer og vedtar mål og strategier basert på visjon og verdier. Planen omfatter både kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon.

Kommuneplanens arealdel er en arealplan for hele kommunen. Mål og strategier fra samfunnsdelen skal legges til grunn for arealdelen. Arealdelen skal angi hovedtrekkene i arealdisponeringen, og gi bestemmelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk. Den angir både bruk og vern av arealer.

Figur 1: Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet.

Kilde: "Veileder til kommunal planstrategi"

Miljøverndepartementet (2011)

Kommunedelplaner kan utarbeides for enten areal eller temaområder. Kommunedelplaner kan konkretisere arealbruken i et avgrenset geografisk område, eller konkretisere ut type et tema. Kommunedelplaner har samme juridiske status som kommuneplanen.

Reguleringsplaner er en detaljplan som ytterligere detaljerer arealbruken for et avgrenset område, innenfor rammene i kommuneplanens arealdel eller kommunedelplaner.

Kommuneplanens handlingsdel m/ økonomiplan er plan for hvilke tiltak kommunen vil prioritere de fire neste budsjettårene for å nå hovedmålene i samfunnsdelen. Handlingsdel med økonomiplan skal omfatte hele kommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden.

Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Årsbudsjettet følger opp økonomiplanen og konkretiserer denne og skal omfatte hele kommunens virksomhet.

Årsregnskapet skal omfatte alle økonomiske midler som disponeres gjennom året, og anvendelsen av disse. Regnskap utarbeides for hvert kalenderår.

Årsmeldingen skal legges fram samtidig med årsregnskapet, og er rådmannens redegjørelse for kommunens virksomhet det siste året.

Årsmeldingen skal rapportere på prioriterte mål og tiltak som er satt i handlingsdelen.

Temaplaner er planer som har som fellestrekk at de utarbeides etter annet lowerk enn plan- og bygningsloven. Dette kan være planer som er pålagt ved lov eller forskrift, planer som er viktige for de enkelte virksomheter eller planer som omhandler sektorovergripende temaer. Temaplaner er ofte viktige i oppfølgingen av kommuneplanens samfunnsdel, med konkretisering av mål og oppfølging med tiltak.

3 Nasjonale og regionale føringer

Kommunene skal legge nasjonale og viktige regionale føringer til grunn for sitt planarbeid. Disse føringene kan oppsummeres som følger:

3.1 Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, 2023-2027

Regjeringens forventningsdokument baseres på FN's 17 bærekraftsmål, som Norge sluttet seg til gjennom vedtak av 2030-Agendaen i 2015.

Figur 2: FN sine 17 bærekrafts-mål.

2030-agendaen har fem overordnede perspektiver. Disse danner utgangspunkt for kapittelinnstillingen i forventningsdokumentet:

2. Samordning og samarbeid i planleggingen
3. Trygge og inkluderende lokalsamfunn
4. Velferd og bærekraftig verdiskaping
5. Klima, natur og miljø for framtida
6. Samfunnsikkerhet og beredskap

I kapittel 2 fokuseres det på behovet for effektive, involverende og kunnskapsbaserte planprosesser, samt oppdaterte planer som verktøy for å styre samfunnsutviklingen.

I kapittel 3 pekes det på behovet for å utvikle tettsteder med et mangfoldig tilbud av arbeidsplasser, kulturtilbud, servicetilbud og tjenester, som er godt fysisk utformet og som fungerer som møteplasser for folk. En slik tettstedsutvikling bidrar til bedre folkehelse. Videre må det legges opp til et variert boligtilbud for folk i ulike livssituasjoner.

Velferd og verdiskaping må utvikles innenfor rammen av sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft. Potensialet for utvikling innen fangst og lagring av karbon, fornybar energi, energigjenvinning, hydrogen, batterier, grønn landtransport, prosessindustri, skog- og trenærings må utnyttes, samt betydningen av å utvikle en sirkulær økonomi. God tilgang på ren og fornybar kraft har vært et konkurransefortrinn for norsk industri, og vil i framtiden være viktig for å nå klimamålene og de næringspolitiske målene. Flere av de grønne næringene krever store arealer, nettkapasitet og mye energi. Det pekes også på betydningen av tilgang på kompetanse og arbeidskraft, samt god infrastruktur.

I kapittel 5 pekes det på betydningen av å intensivere reduksjonen av klimagassutslipp og i større grad legge opp til karbonbinding. Videre å redusere tapet av naturmangfold, friluftsinnteresser, kulturmiljø og vassdrag. Helhetlig arealplanlegging og arealeffektive løsninger som minimerer behovet for nedbygging av natur er viktige virkemidler.

Det er også behov for en samfunnsutvikling som tar høyde for en økt risiko for naturfarer som resultat av klimaendringer, og som sikrer tilgang på dyrka jord og rent drikkevann. Risiko- og sårbarhetsanalyser og tverrfaglig, helhetlig samfunnsplanlegging er viktige virkemidler.

3.2 Regional planstrategi – Innlandsstrategien 2024-2028

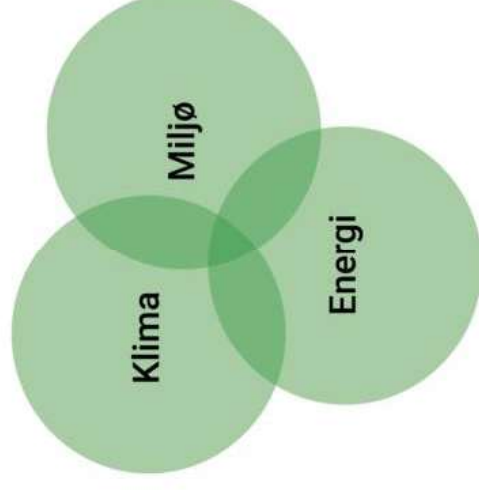
Gjeldende planstrategi for Innlandet fylke gjelder for perioden 2020-2024, og er derfor litt gammel når det gjelder å gi føringer for Alvdals

planstrategi for valgperioden 2024 – 2027. Innlandsstrategien har derimot vært førende for utarbeidelse av de tre regionale planene omtalt i kap.

3.1.2. Disse planene er fortsatt gjeldende. Innlandsstrategien 2024 – 2028 er pr. skrivende stund ikke ferdig utarbeidet. Det foreligger imidlertid et kunnskapsgrunnlag for Innlandsstrategien 2024 – 2028 med følgende hovedfunn:

- Jord- og skogbruk er viktige næringer, og gir det beste grunnlaget for utvikling av sirkulær økonomi.
- Innlandet har et spesielt ansvar for villrein.
- Nedbygging av arealer har særlig vært knyttet til hyttebygging.
- Store klimagassutslipp fra veitrafikk (42%). Størst potensial for kutt i klimagassutslipp innenfor veitrafikk og landbruk.
- Økt fare for flom, skred, tørke og skogbrann.
- Svikt i kraftforsyningen kan være kritisk
- Tryggere enn gjennomsnittet
- Landets største fødselsunderskudd, mange eldre – få unge
- Sterk sentralisering til byene
- Kompetansemangel, spesielt helse- og omsorg og i distriktene
- Færre i jobb – flere på besøk i spesielt hyttekommuner
- Behov for dreining i ressursbruk, mer tjenester til eldre
- Behov får å bygge gode lokalsamfunn med møteplasser og kultur
- Behov for boligutvikling i distrikter med ikke fungerende marked
- Større behov for høy utdanning, og desentralisert utdanning
- Innlandet er dårlig på innovasjon
- Behov for mer fornybar kraftproduksjon
- Behov for mer kapital
- Behov for helhetlig og bærekraftig arealpolitikk.

3.3 Regional plan for klima, energi og miljø

Figur 3:

Planens tre hovedområder med definerte mål omhandler store og komplekse tema som påvirker hverandre. Et tiltak i tråd med planen kan for eksempel være positivt for energi og miljø, men negativt for klima.

Under hovedområdet klima er målene å redusere klimagassutslippene med 55% innen 2030, i forhold til utslippene i 1990, å øke netto-opptak av klimagasser og å være best mulig tilpasset klimaendringene som kommer.

For hovedområdet energi er det et mål at energieffektivisering skal være en ledende premiss i den grønne omstillingen, samtidig som energiproduksjonen økes. Fornybarandelen skal være minst 80% av fylkets samlede energiforbruk, og Innlandet skal ha et oppgradert og riktig dimensjonert energinett.

For hovedområdet miljø er minst mulig nedbygging, fragmentering og ødelegging av naturområder, jordbruksområder og kulturmiljø et mål, herunder å stanse tapet av viktige arter og naturtyper gjennom bærekraftig forvaltning.

Satsingsområder for å nå målene innenfor hovedområdene er:
Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling

1. Arealbruk
2. Redusere klimagassutslipp
3. Klimatilpasning
4. Natur- og kulturmiljø og naturmangfold
5. Omstilling til og bruk av, fornybar energi

3.4 Regional plan for det inkluderende Innlandet

Planen har tre prioriterte satsingsområder:

- Kompetanse og livslang læring
- Arbeidsliv og arbeidsplassutvikling
- Lokalsamfunn, møteplasser og kultur

Trygge oppvekstvilkår med tilgang til gode barnehager, skoler og skolefritidsordninger, utdanningsmuligheter, livslang læring og kompetanseutvikling, samt styrket samarbeid mellom utdanning, forskning og næringsliv er viktige strategier innenfor satsingsområdet.

Innlandet har behov for mer arbeidskraft, og har samtidig en høy andel av befolkningen som står utenfor utdanning og arbeidsliv, i tillegg til en høy andel eldre. En viktig strategi under dette satsingsområdet er derfor å få flere til å delta i arbeidslivet (*rekruttering, varierte arbeidsplasser, trainee-ordninger og praksisplasser, lederskap og mangfoldskompetanse*).

God stedsutvikling som legger til rette for at folk kan møtes (*møteplasser, rekreasjonsområder, servicetilbud, korte avstander og med basis i lokal kultur og særegenhet*) er en viktig strategi for dette satsingsområdet. Likeså utvikling av et variert boligtilbud, digital infrastruktur og mobilitet (*kollektivtilbud*).

3.5 Regional plan for samfunnssikkerhet

I planen trekkes det med bakgrunn i FylkesROS og annen tilgjengelig kunnskap opp et situasjonsbilde for 9 hovedtema for Innlandet:

1. Naturfare og klimaendringer
2. Matproduksjon og sjølforsyning
3. Allmennfarlig og smittsom sykdom og smittevern
4. Digital infrastruktur og kraftforsyning
5. Cyber- og informasjonstrygghet
6. Drikkevann- og avløp
7. Transport på veg og bane
8. Reiseliv og deltidsinnbyggere
9. Forsvaret og sivil-militært samarbeid

Risikobildet er ulikt i ulike deler av fylket. Fjellområdene i nord er mest utsatt for skred, skogområdene mest utsatt for skogbrann, og konsekvensen av langvarig tørke vil være størst i områder med mest matproduksjon. Hendelser knyttet til infrastruktur utgjør likevel den største trusselen for fylket samlet sett, der svikt i kraftforsyning og storflom har størst risiko. Videre vil både demografiske endringer (flere eldre) og sentralisering påvirke samfunnssikkerheten.

I planen er det listet opp 5 hovedstrategier:

1. Utnytte og øke kompetanse om samfunnssikkerhet
2. Arealplanlegging og forvaltning
3. Sikre tilstrekkelig og robust energiforsyning
4. Sikre og utvikle robust infrastruktur
5. Øke samarbeidet

Som generell, overordnet strategi peker planen også på betydningen av å være forberedt, å lære, å dele kunnskap og å bidra.

3.6 Øvrige regionale planer

Regional plan for Rondane og Sør-Innkletten (2013):

Planen gir viktige føringer for arealbruk i Alvdal, og blir et viktig styringsdokument for overordnet arealstrategi i samfunnsdelen og revisjon av arealdelen. Planen underbygger et hovedgrep som ligger til grunn for gjeldende arealplan (2009) om å prioritere vernehensyn vest for Glåma/ sør for Folla, og utbyggingshensyn øst for Glåma.

Vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion 2022-2027:

Planen fastsetter miljømål for alle vannforekomstene, miljøtilstand og påvirkningsfaktorer, tiltak for å nå miljømålene, samt overvåking. Alvdal ligger innenfor vannområde Glomma. Diffus avrenning fra landbruk er den klart største påvirkningsfaktoren for vannforekomstene, deretter diffus avrenning fra spredte avløp. Hensynet til bærekraftig forvaltning av vannforekomstene i kommunen vil være svært vesentlig for det det framtidige planarbeidet i Alvdal.

Regional plan for vern og bruk av kulturminner og kulturmiljøer:

Planen er fra 2005 og gjelder for gamle Hedmark fylke. Planen har gitt føringer for utarbeidelse av kommunens kulturminneplan.

Regionale samferdselsplaner:

Regional samferdselsplan for Hedmark 2012-2021 er gammel. Handlingsprogram for fylkesveger 2022-2025, Handlingsplan for trafiksikkerhet 2022-2025 og Mobilitetsstrategi for Innlandet 2021-2030 antas å gi mer oppdaterte føringer for fylkesvegnettet.

Planer for samfunns- og næringsutvikling:

Her nevnes regional plan for opplevelsesnæringene i Hedmark 2012 – 2019, samt strategier for desentralisert høyere utdanning, forskning, utvikling og innovasjon, og bioøkonomi.

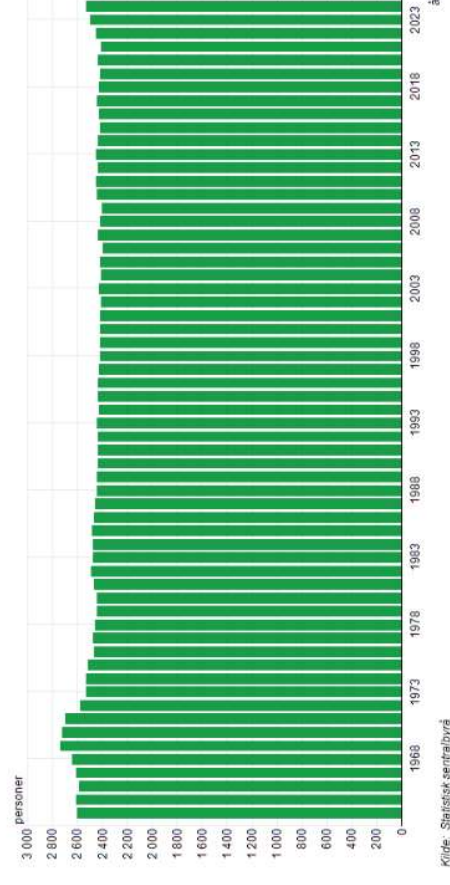
4 Utviklingstrekk og utfordringer

De viktigste utviklingstrekkene og utfordringene Alvdal som kommune og lokalsamfunn står foran kan oppsummeres som følger:

4.1 Demografi

Langsiktig folketallsutvikling.

Alvdal har hatt et svært jevnt folketall helt siden slutten av 1970-tallet på litt i overkant av 2400 innbyggere. Folketallet økte i etterkrigstiden, og var på det høyeste med 2734 innbyggere i 1969. Som resultat av den sterke, nasjonale sentraliseringen gjennom 1970-tallet, falt folketallet til 2441 i 1980.

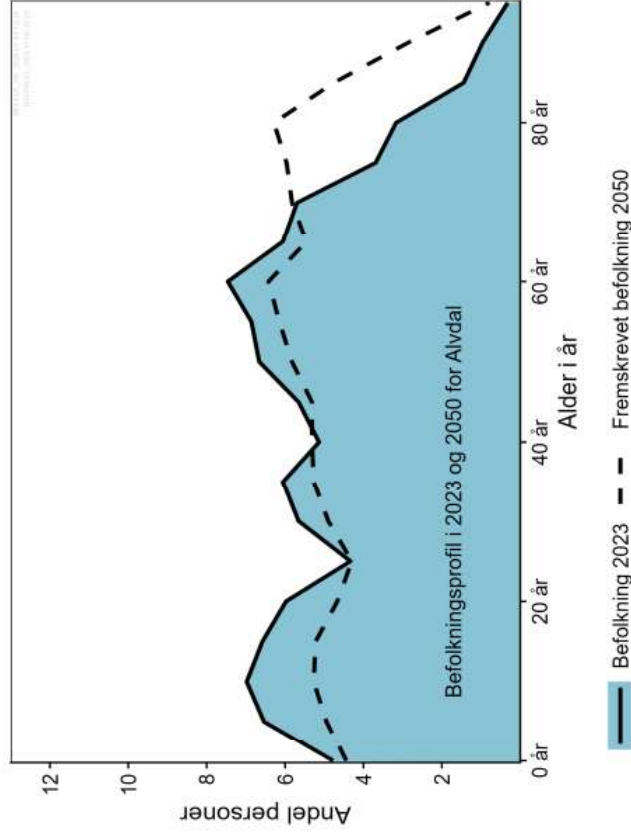

Figur 4: Langsiktig folketallsutvikling, SSB-tabell 06913.

Alvdal har tre siste år hatt en positiv befolkningsutvikling, og har 2526 innbyggere pr. 01.januar 2024.

Alvdal har som resten av kommunene i Innlandet, særlig distriktskommunene, en befolkning med relativt mange eldre, dvs. flere

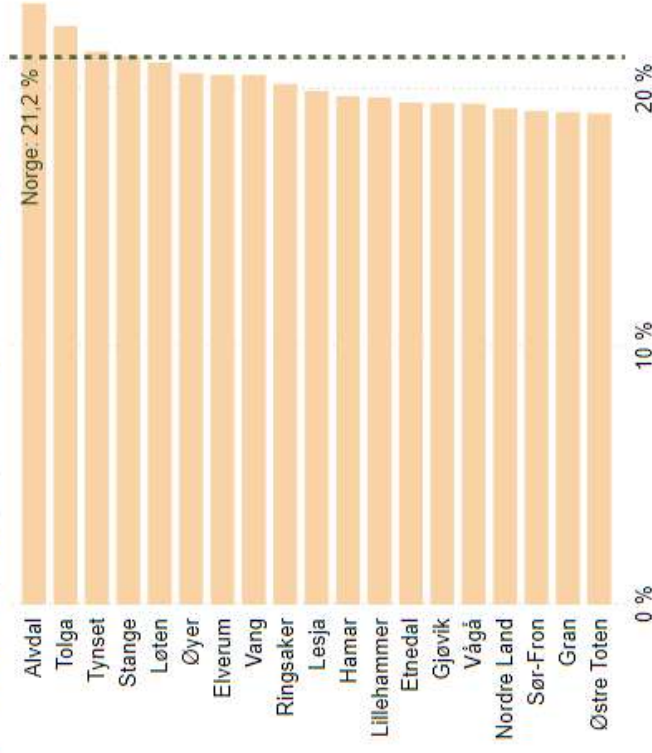
enn landsgjennomsnittet. Sammenlignet med de øvrige kommunene i fylket, er imidlertid Alvdal i 2024 den kommunen med færrest andel eldre mellom 67 og 89 år. Andelen eldre over 80 år er imidlertid omtrent som fylkessnittet. I henhold til befolkningsframskrivninger vil Alvdal få flere eldre i 2050.

Figur 5: Befolkningsprofil 2023-2050. Tabell hentet fra folkehelseprofilen for Alvdal 2024 (basert på tall fra SSB)

Samtidig er Alvdal den kommunen i fylket med høyest andel barn og unge 0-18 år (2024). Dette er positive trekk når det gjelder befolknings-sammensetningen i Alvdal.

Andel Barn og unge (0-18 år) i befolkningen i 2024

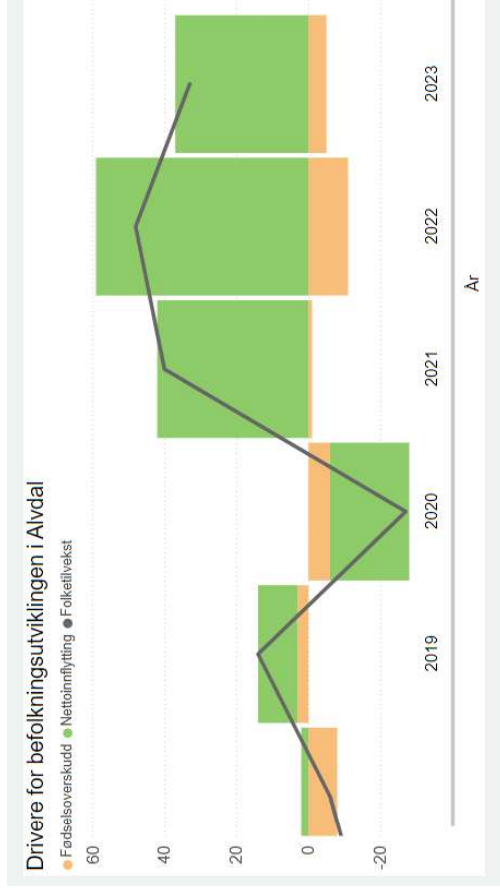

Figur 6: Andel barn og unge 0-18 år (2024). Tabell hentet fra Innlandsstatistikk, basert på SSB-tabell 07459.

Alvdal har imidlertid relativt lav andel unge voksne i aldersgruppen 19-34 år. Dette kan bidra til å forklare trenden senere år med fødselsunderskudd, der fødselsunderskudd kun forekommer unntaksvis for enkelte år (eks. 2019, se fig.7 på neste side).

For befolkningsgruppe voksne (34-66 år), ligger Alvdal på landsgjennomsnittet og snittet for Innlandet fylke.

Årsaken til befolkningsøkningen senere år er netto tilflytting, der innvandring utgjør største andelen (flyktninger). Det har imidlertid også vært en netto innenlands tilflytting som har bidratt til folkeveksten, mens det har vært et fødselsunderskudd i perioden.

Figur 7: Drivere for befolkningsutviklingen. Tabell hentet fra Innlandsstatistikk, basert på SSB-tabell 06913.

Økende antall eldre, og forventet økende sentralisering, medfører imidlertid at befolkningsprognoser for Alvdal gir negativ folketallsutvikling. En må imidlertid minne om at det over lang tid har vært avvik mellom negative befolkningsprognoser og faktisk folketallsutvikling.

Høy innvandring medfører økt press på tjenestene innen helse og velferd (legekontor, helsestasjon, sosiale tjenester, etc.), og gir bemannings- og kompetanseutfordringer i oppvekstsektoren.

Høy innvandring kan også gi fordeler som tilgang på arbeidskraft.

4.2 Fritid og frivillighet

Fritiden utgjør om lag to tredeler av livet vårt. I denne fritiden skal man hvile, restituere og gjøre ting man liker. Det utføres frivillig innsats innenfor svært mange felt. Mange innbyggere går turer, noen spiller musikk og andre spiller håndball.

De siste 12-16 årene har det vært et økende fokus på fritiden. Økt utgiftsnivå, flere fattige familier og mange innvandrere og flyktninger, har bidratt til dette fokuset. I 2024 har vi flere nasjonale initiativ:

- Fritidserklæringen
- Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor
- Rom for deltakelse, -regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (2023-2025)

Alvdal kommune må i årene som kommer sette inn flere tiltak for å møte behovene i fritiden. Det finnes mange frivillige aktører og det finnes kommunale tilbud. Samspeilet mellom frivilligheten og kommunen må utvikles, nye tilbud må skapes og de tilbudene som finnes må forsterkes.

Fritiden utgjør en svært viktig del av alle menneskers liv, og i denne delen av livet bygges god helse, mental styrke og samfunnsengasjement.

4.3 Befolkningens helsetilstand og helseutfordringer

Kapittelet baserer seg på folkehelseprofilen for Alvdal de siste år, samt en nærmere vurdering og tolkning lokalt.

Nærmiljø og fritid. Kommunen kan legge til rette for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer ved å:

I et overordnet perspektiv kjennetegnes Alvdal ved et godt kulturtilbud, gode idrettsanlegg og utbredt friluftsliv. Dette er faktorer som bidrar til god folkehelse.

Fysisk aktivitet og psykisk helse er på dagsorden, og de fem satsningsområdene i helse- og velferdsplanen har fokus på et aldersvennlig samfunn for alle aldere, aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Det betyr at flere viktige tema som risikoatferd, sosial isolasjon og feilernæring blir fulgt kontinuerlig opp på tjenestenivå.

Fysisk aktivitet

Alvdal er en av kommunene i landet med høy andel barn og unge som deltar i organisert fritidsaktivitet. Likevel er det en tendens til at barn/elever er mindre fysisk aktiv, det er en stor andel barn som blir kjørt til og fra skoler og fritidsaktiviteter. Etter barneårene er det i Alvdal som i landet før øvrig stort frafall fra organisert idrett. Andelen 17-åringer som oppgir at de trener sjeldnere enn ukentlig er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter. For den eldre befolkning er det mye alternativ aktivitet i kommunen, alt fra Friskliv, fine turområder og både turn og orientering hvor det er med innbyggere i alle aldere. Det er ikke omfattende aktivitet som skal til for å bedre folkehelsen, men utfordringen er alltid å få alle til være litt mer aktive.

Det vi Alvdal bør jobbe enda mere på er:

- Legge enda bedre til rette for fysisk aktivitet for alle, særlig hos tenåringer og innbyggere over 70 år.
- Ha fokus på fysisk aktivitet for barn i barnehager, skoler og skolefritidsordning, aktivisere inaktive barn.
- Mer samarbeid med frivillige organisasjoner.
- Begrense korte bilturer og øke sykkel- og gå frekvens til og fra skole, arbeidsplasser og fritidsgjøremaal.

Tiltak som øker den fysiske aktiviteten blant eldre, kan kombineres med tiltak for sosial samhandling og gode møteplasser. Å delta i sosialt samvær og fysiske aktiviteter er positivt både for fysisk og psykisk helse og kan forebygge eller utsette funksjonssvikt i eldre år.

Psykisk helse

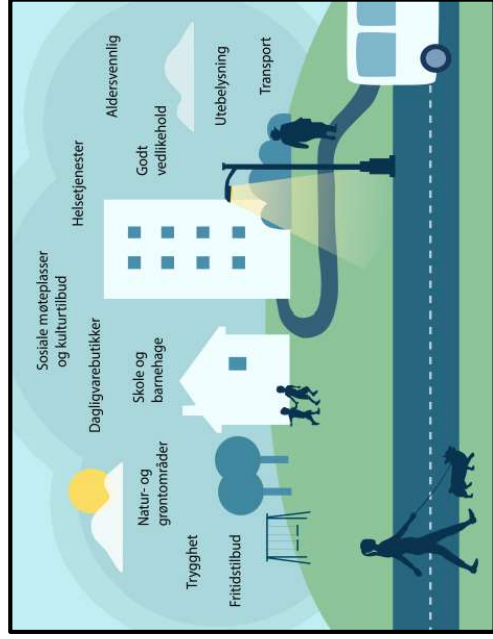
Alvdal har en lavere andel med psykiske symptomer og lidelser enn i landsgjennomsnittet. Samtidig er psykiske lidelser omfattende og en betydelig risikofaktor for frafall fra videregående skole og uførhet hos unge. Psykiske lidelser er landets dyreste sykdomsgruppe. Alvdal oppfattes av de fleste som et samfunn med liten grad av sosial ulikhet. Likevel er det også i Alvdal klare sammenhenger mellom sosial status og både somatisk og psykisk helse. Det er flere barn/elever enn tidligere som har behov for en tettere oppfølging av helsesykepleiere, barnevernsdagoger eller annet støttepersonell på grunn av utfordringer med psykisk helse.

Behandling og forebyggende tiltak rettet kun mot høyrisikogrupper har lav effekt i fremtiden, og en bør derfor se på prioriterte tiltak som gjelder hele befolkningen, som f.eks:

- Sikre variert tilbud av møteplasser og aktiviteter som gir mulighet for fellesskap, opplevelser, identitet, tilhørighet og mestring.
- Tidlig innsats mot barn og unge, herunder forebygge debut med rusmidler.

- Arbeide for lavt skolefravall og hindre at voksne faller utenfor arbeidslivet.

- Videreutvikle tilbud til eldre og innvandre som fremmer psykisk helse og forebygger ensomhet, inaktivitet og depresjon.

Figur 8:
Bilde fra folkehelseprofil for Alvda 2023 (FHI) som beskriver nærmiljøkvaliteter som fremmer folkehelse.

Alvdal kommune ser at det er nødvendig med økt krav til samhandling mellom oppvekst og helse både med tanke på elever og familiene rundt barnet/eleven.

De neste ti årene vil vi få betydelige utfordringer knyttet til demografi- endringene. SSBs framskrivninger indikerer at kommunen vil få en økning i eldre aldersgrupper på 27 prosent fra 2021 til 2031. Samhandling med næringsliv og samfunn rundt demensvennlig samfunn kan bli viktig. Vi er nødt til å dreie tjenestenes innretning fra en kommune 2.0 til en kommune 3.0. Dette betyr at kommunen skal gå fra et «servicetankesett» til et «samskapende tankesett».

4.4 Boligbehovet for vanskeligstilte

Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (boligsosialloven) trådte i kraft 01.07.2023, og har som formål å forebygge boligsosiale utfordringer og å bidra til at vanskeligstilte på boligmarkedet skal få bistand til å skaffe seg og beholde en egnet bolig. Med vanskeligstilte menes personer som ikke kan ivareta sine interesser på boligmarkedet.

Alvdal kommune har hatt en lav andel innbyggere som er vanskeligstilte. Samtidig har kommunen hatt god tilgang til egneide kommunale boliger. En del av denne boligmassen er gammel og har behov for vedlikehold.

På landsbasis har en stor andel av de vanskeligstilte innvandrerbakgrunn. Slik er det også på Alvda. I Alvda er dette flyktninger som førstegangs- bosettes via IMDi, ikke tilflyttere med innvandrerbakgrunn. Alvda har tre siste år bosatt i overkant av 80 flyktninger. Det forventes dermed en økning i vanskeligstilte på boligmarkedet i årene som kommer også innen denne gruppen.

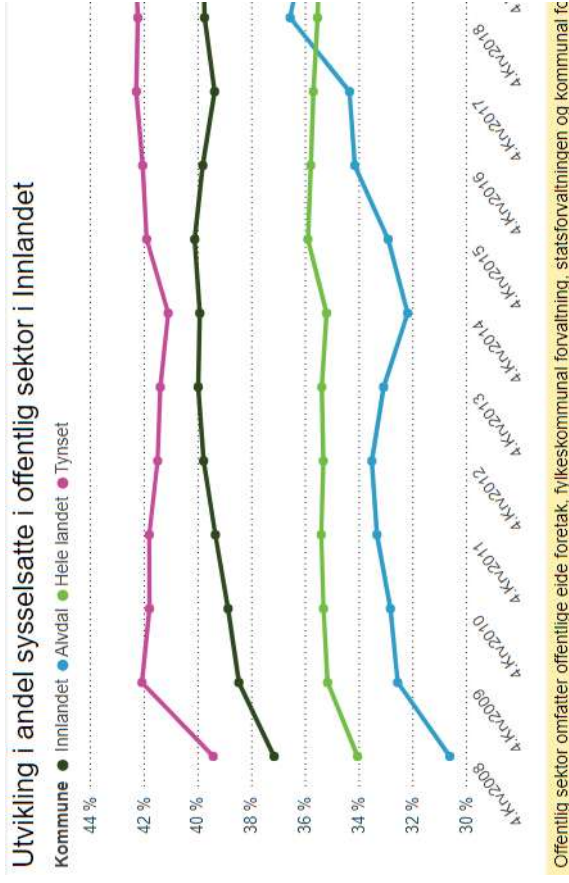
Alvdal kommune har god erfaring med å bosette mange særskiltelever som har vært gjennom et vgs-løp på Storsteigen landbruksskole. Disse har valgt å bosette seg på Alvda etter endt skolegang. Alvda kommune har noen med spesielt lav boevne hvor en kunne vurdert en type hardbruksboliger. Dette er robuste boliger egnet for de som er vanskeligstilte og har lav boevne.

Andelen eldre vil øke i vår region i årene fremover. Å være eldre gjør ikke at man regnes som vanskeligstilt. Pr. i dag bor en del eldre innbyggere usentralt og i gamle boliger med lav omsetningsverdi som ikke forsvarer ny, sentrumsnær bolig. En del eldre henvender seg derfor til kommunen når de får behov for å bo mer sentralt.

Oversikt på behov vurderes i kommunens boligsosiale handlingsplan og gjennom kriterier for tildeling av kommunal bolig.

4.5 Næringsliv

Alvdal har relativt få ansatte i offentlig sektor, sammenlignet med Innlandet fylke, landsgjennomsnittet og Tynset.

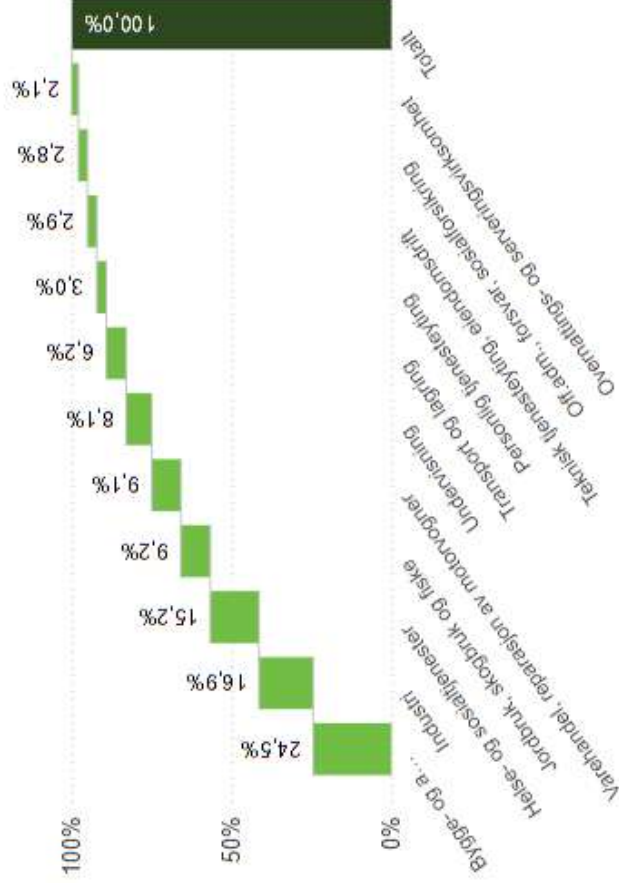

Figur 9: Andel sysselsatte i offentlig sektor. Tabell hentet fra Innlandsstatistikk, basert på SSB-tabell 13472.

Næringsgruppen med flest ansatte i Alvdal er bygge- og anleggsvirksomhet (24,5%). Den nest største næringsgruppen er industri, med (16,9 %), deretter kommer helse- og sosialtjenester (15,2%), jordbruk, skogbruk og fiske (9,2%), og varehandel (9,1%).

Alvdal har med dette en noe annerledes næringsstruktur enn Tynset, som er et typisk regionsenter med stor andel sysselsatte i offentlig sektor og innenfor varehandel.

Andel sysselsatte i Alvdal i 2023, fordelt på valgt næringsgrupper

Figur 10: Andel sysselsatte i offentlig sektor. Tabell hentet fra Innlandsstatistikk, basert på SSB-tabell 13470.

Når det gjelder andelen sysselsatte innenfor bygge- og anleggsvirksomhet, er det særlig maskinentreprenerbransjen som er stor i Alvdal. Større hjørnesteinsbedrifter som Synnøve Finden og Alvdal Skurlag forklarer den store andelen sysselsatte innenfor industri.

Alvdal har potensial for å skape flere arbeidsplasser i tilknytning til særlig godstrafikken på Rv.3 (logistikk, lager, produksjon som krever god veitilgjengelighet, etc.).

4.6 Arealressurser

Arealtyper	daa
Åpen fastmark (hovedsakelig høyfjell)	432 119 daa
Skog	403 080 daa
Myr	40 583 daa
Fulldyrka jord	30 055 daa
Ferskvann	24 120 daa
Samferdsel	5 440 daa
Bebygd areal	4 567 daa
Innmarksbeite	2 392 daa
Overflatedyrka jord	278 daa
Totalt areal	942 634 daa

(tallgrunnlag fra Innlandet fylkeskommune, arealregnskap, som igjen er hentet fra arealressurskartene AR5 og AR50)

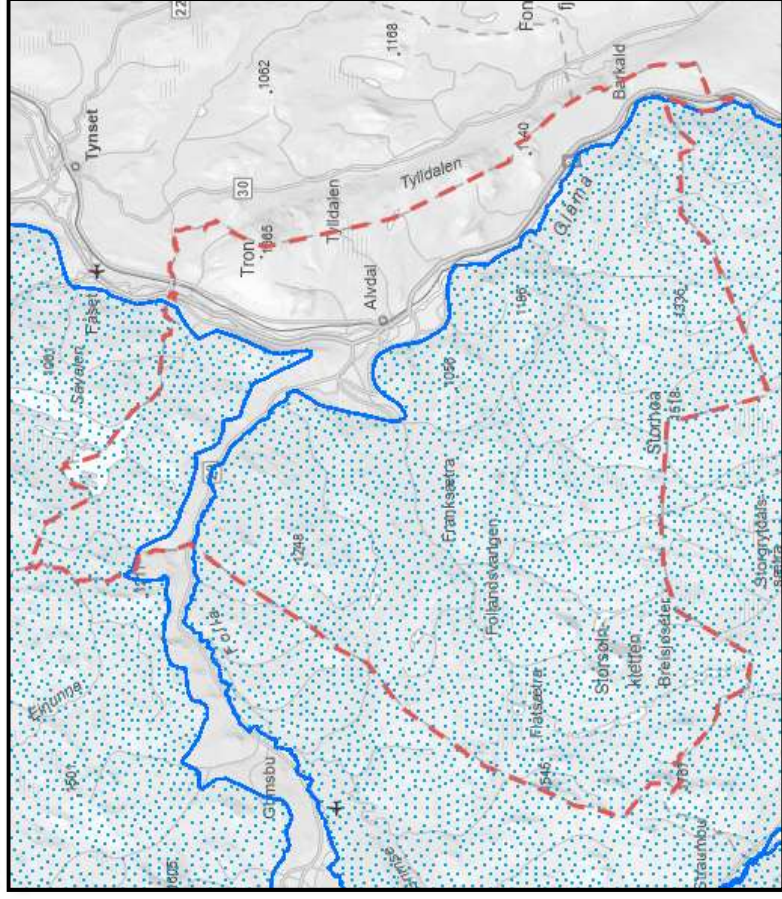
Nærmere 2/3 av skogen i Alvdal er barskog (257 679 daa), mens resten er fordelt på kategoriene lauvskog og blandingskog. 268 311 daa er regnet som produktiv skog (SSB tabell 07366). Alvdal har lite areal vernet etter naturmangfoldloven (8350 daa), i hovedsak Vardmoan naturreservat.

Bebygd areal (hovedklasser)	daa
Bebygde områder for landbruk	1 621 daa
Boligbebyggelse	1 007 daa
Næring, offentlig og privat tjenesteyting	866 daa
Fritidsbebyggelse	726 daa
Kultur og religion, idrett, undervisning, helse/sosial	302 daa
Annet / uspesifisert	219 daa
Totalt areal	4 741 daa

(tallgrunnlag fra Innlandet fylkeskommune, arealregnskap, som igjen er hentet fra datasettet «arealbruk SSB»)

Alvdal kommune har ett tettsted (Steia/Alvdal sentrum), med et areal på 1 360 daa, og en befolkning på 794 (2023). Jf. SSB tabell 04861.

En stor andel av Alvdals arealer, dvs. arealene vest for Glåma, har status som leveområde for villrein. Dette har vært utslagsgivende for en overordnet arealstrategi for Alvdal kommune, som blant annet ligger til grunn for gjeldende arealdel fra 2009. Strategien innebærer å kanalisere ny utbygging til områdene øst for Glåma.

Figur 11: Leveområde for villrein i Alvdal kommune. Kartskisse på bakgrunn av naturbase.

4.7 Planbehov og utbyggingsreserve

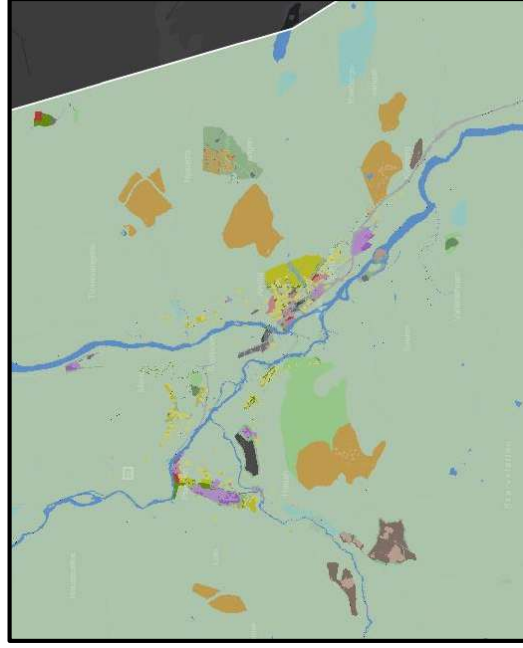
Bolig

Alvdal har 710 daa planreserve til boligformål (arealregnskap, Innlandet fylkeskommune). Med planreserve menes areal avsatt til boligformål i gjeldende arealplaner, som ennå ikke er utbygd. Av det estimerte reservearealet på 710 daa er det regulert litt under 100 boenheter, fordelt på tomter for fritliggende bebyggelse og områder for konsentrert bebyggelse. Det er ca. 40 regulerte boenheter i kommunesenteret Steia. De regulerte områdene utgjør en relativt liten andel av den totale planreserven på 710 daa.

Ut fra avsatt planreserve, har Alvdal ikke behov for flere områder til boligbygging. Det kan tilrettelegges for mer boligbygging ved å regulere allerede avsatte områder. Det er behov for en gjennomgang av områder for spredt boligbygging i grender, særlig i gjeldende arealdel fra 2009.

Fritidsbolig

Alvdal har 5365 daa planreserve til fritidsboligformål.

Figur 12:
Uttrekk fra
areal-
regnskap for
Alvdal (IFK).
Oransje
områder
avsatt til
fritids-
bebyggelse i
gjeldende
arealplaner.

Av planreserven er det regulert litt under 200 tomter hyttetomter, hvorav 120 i Sjulhusvangen hyttefelt. De regulerte områdene utgjør en liten av den totale planreserven. Som fig.11 viser er det avsatt store arealer til fritidsbebyggelse sentralt i Alvdal, spesielt øst for sentrum (Kveberg – Sjulhusvangen – Tronsvangen). Det er stort behov for gjennomgang og kvalitetssikring (planvask) av avsatte byggeområder for fritidsbebyggelse i forhold til nye rammebetingelser for planleggingen som blant annet myr, naturrisiko, klimaendringer og bærekraft.

Næring

Alvdal har 136 daa planreserve til næringsformål. En stor andel av reserven er knyttet til de eksisterende næringsområdene Plassen Industriområde og Skurlaget, og må regnes som ekspansjonsareal for allerede etablert virksomhet. En liten andel av reserven er knyttet til næringsområdet Paureng – Søberg ved Rv.3, samt noe areal på Steimosletta regulert som kombinert byggeformål. Det er behov for å få planavklart og lagt til rette for mer næringsareal med beliggenhet i forhold til Rv.3.

Energi

Det er behov for å vurdere nye områder for miljøvennlig energiproduksjon til erstatning for fossile energikilder. Dette bør ses i sammenheng med tilrettelegging for nye næringsarealer.

Områder for råstoffutvinning

Det er behov gjennomgang og vurdering av områder for råstoffutvinning.

LNFR

I tillegg til tematikken rundt spredt boligbygging, er det behov for en gjennomgang av kommuneplanens øvre rammer (bestemmelser) for videreutvikling av eksisterende fritidsbebyggelse i LNF. Dette særlig for eldre hytteområder vest i kommunen som f.eks. Haustdalen.

4.8 Reduksjon av utslipp og klimatilpasning

Som kommune må vi både bidra til å redusere kommunens utslipp, direkte og indirekte, men også tilpasse oss endringene som vil komme.

Været blir «varmere, våtere og villere», og vil kunne gi negative konsekvenser for landbruket, men også for kritisk infrastruktur som vannverk, avløpssystemer, bygninger og veier. Det må tas høyde for dette.

Bevaring av myr og vegetasjon vil bidra til å redusere flom, og sikre leveområder for både planter og dyr. Bevaring av dyrket og dyrkbar mark vil sikre grunnlaget for lokal matproduksjon, gi økt beredskap og redusert avhengighet av importerte varer og innsatsfaktorer.

Samfunnsplanleggingen må baseres på naturens ressursgrunnlag, i et framtidsperspektiv. Arealenes verdi og potensiale for en bærekraftig utvikling bør danne utgangspunktet for framtidens arealbruk.

Utfasing av fossilt drivstoff i transportbransjen, utvikling av ny næringsvirksomhet og andre samfunnsendringer krever mye elektrisitet. Energien må brukes klimasmart. Ny teknologi kan bidra til energisparing. Økt lokal produksjon av fornybar energi må vurderes. Det er et dilemma at dette kan få negative konsekvenser for naturgrunnlaget, selv om tilnærmingen i ny klima- og energiplan nettopp er å se sammenhengen mellom energiomstilling og naturmangfold. Redusert behov for transport av både varer og personer må inngå i regnestykket. Det kan stimuleres til økt bruk av buss og tog der det er mulig.

Innføring av klimaledelse, der økt bevissthet om kommunens rolle som samfunnsutvikler må settes på dagsorden hos kommunens ledelse, administrativt og politisk.

Klimakrav i offentlig anskaffelse må vektlegges.

4.9 Samfunnssikkerhet og beredskap

Samfunnssikkerhet og beredskap handler om å forebygge uønskede hendelser som kan true eller ramme samfunnets verdier, og å være forberedt på å håndtere slike hendelser, uavhengig av om disse inntreffer i fredstid, ved sikkerhetspolitisk krise eller væpnet konflikt. Dette krever et helhetlig og systematisk samfunnssikkerhetsarbeid, der kunnskap om risiko og sårbarhet følges opp gjennom forebygging og beredskap.

Klimaendringer og den sikkerhetspolitiske situasjonen i verden gjør at også Alvådal kommune må ha et større fokus på beredskap framover. I 2024 arbeides det i Alvådal med å utarbeide en ny helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse som tar tak i de utfordringene som en kommune står ovenfor på dette område. Dette utløser et behov for et oppdatert beredskapsplanverk i de fleste enheter i kommunen.

Hendelsene som i HROS har høyest risikoverdi er

1. Pandemi/epidemi– smittsom sykdom som rammer en stor del av befolkningen
2. Cyberangrep der kommunens tilgang på sentrale IKT-system reduseres
3. Forsyningssvikt som følge av internasjonal og nasjonal ustabilitet

Beredskap og samfunnssikkerhet blir et stadig mer kompleks og sammensatt område som utfordrer kommunene på nye måter. Hendelser utløser gjerne nye hendelser, og vi har et samfunn som i økende grad er avhengig av telekommunikasjon, energi, ikt, osv. Hendelser er i økende grad nasjonale og internasjonale slik f.eks pandemien viste.

Kommunene er en viktig del av det norske totalforsvaret. Kommunens viktigste oppgave er evnen til å levere tjenester til innbyggerne selv i en krisesituasjon. Egenberedskapen i befolkningen er også en viktig bestanddel i samfunnets robusthet.

4.10 Digitalisering og ny teknologi

Endringstakten i samfunnet er høy. Offentlig sektor, inkludert kommunene, har vært gjennom store systemskifter med bakgrunn i utviklingen av digitale verktøy. Utviklingen stopper ikke opp, men skyter derimot fart videre. *Kunstig intelligens* er et eksempel på en teknologi som raskt vil endre hvordan tjenester i kommunene produseres.

Regjeringen vil i løpet av 2024 legge frem en ny nasjonal digitaliseringsstrategi som blir førende for hvordan samfunnet, og spesielt offentlig sektor, skal håndtere denne muligheten.

Ny teknologi er først og fremst en mulighet. Effektivisering og automatisering vil være en nøkkel i møte utfordringer knyttet til tilgang på arbeidskraft og økonomiske ressurser. Utviklingen vil kunne frigjøre ressurser i den kommunale tjenesteproduksjonen som muliggjør fortsatt høyt tjenestenivå.

Med utviklingen kommer også større krav til hvordan vi håndterer data, personvern og sikkerhet. Sårbarheten og usikkerheten som følger med en rask digital utvikling, kan bare møtes med en offensiv offentlig sektor som prioriterer ressurser i å forstå, håndtere og realisere gevinster.

4.11 Kompetanse

Kompetansemangel er identifisert som en utfordring for hele Innlandet, spesielt innenfor helse- og omsorg og i distriktene. Denne situasjonen har blant annet sammenheng med høy andel eldre.

Den regionale utfordringen gjelder også lokalt i Alvdal, hvor det er særlig mangel på fastleger, sykepleiere, helsefagarbeidere, vernepleiere og annen spesialkompetanse innen helse.

Det er også en utfordring å få søkere med riktig kompetanse inn i oppvekstsektoren (barnehagelærere og lærere), samt i andre kompetansekrevene yrker innenfor ingeniørfag, IT, planlegging, etc.

5 Vurdering av gjeldende kommuneplan

Her følger en gjennomgang av de ulike deler av kommuneplanen for Alvdal, med en vurdering av behovet for revisjon av eksisterende planer og innføring av nye planer.

5.1 Kommuneplanens samfunnsdel, 2018 - 2030

Samfunnsdelen er relativt ny, men det har vært betydelig samfunnsendringer internasjonalt og nasjonalt de siste 6 år. Stikkord her er pandemi, krig, samfunnssikkerhet, klimautfordringer, energibehov og digital utvikling (KI). Disse samfunnsendringene vil i stor grad påvirke den framtidige utviklingen av Alvdalssamfunnet. Dette tilsier at det bør utarbeides en ny samfunnsdel.

Arbeidet med revisjon av samfunnsdelen bør komme i forkant av og være styrende for revisjon av arealdelen. Det vil bli lagt vekt på å videreutvikle og tydeliggjøre den overordnede arealstrategien som ligger i dagens samfunnsdel.

Fremdrift: Oppstart vår 25, vedtak vår 26.

5.2 Kommuneplanens arealdel 2008 -2020

Arealdelen i Alvdal kommune ble sist vedtatt i 2008, er utdatert som styringsverktøy og har vært ønsket revidert i lang tid.

Hovedformålene med en kommuneplanrevisjon vil være:

- Utvikle et oppdatert, tydeligere og mer effektivt styringsverktøy for påfølgende byggesaksbehandling og detaljregulering.
- Avklare nye områder for næringsutvikling langs Rv.3.
- Oppdatert plangrunnlag for hytteområder i området Østkjølen/Tron. Planvask og miljørevisjon.
- Oppdatert plangrunnlag for eksisterende hytter i randområdet til Alvdal Vestfjell, jf. ny nasjonal villreinpolitikk.

- Gjennomgang av områder for spredt boligbygging.
- Gjennomgang av områder for masseuttak.

Fremdrift: Oppstart høst 25, vedtak høst 2027 (inneværende valgperiode).

5.3 Kommunedelplan for Alvdal tettsted, 2011-2020

Et hovedprinsipp i planen er at sentrumsutviklingen skal foregå på Steia, og detaljvare ikke tillates på Steimosletta. Planen er dermed ikke i samsvar med gjeldende samfunnsdel. Endringene som følger av samfunnsdelen, er derimot fulgt opp gjennom reguleringsplanene for Steia og Steimosletta. Planen er utdatert og moden for revisjon, men arealbruken i tettstedsområdet er i stor grad styrt gjennom nyere reguleringsplaner. Derfor er det akseptabelt å vente med revisjon til neste valgperiode. Dessuten er kommunens plankapasitet begrenset, slik at noen planarbeid må skyves til neste valgperiode.

Fremdrift: Prioriteres ikke i denne perioden

5.4 Kommunedelplan for Savalen, 2014 - 2025

Planen skal bidra til en helhetlig og langsiktig forvaltning av området gjennom samarbeid på tvers av kommunegrensen. Å finne en god balanse mellom forvaltning av fjellområder med villrein og videre utvikling av hytter og turisme er et sentralt element i planarbeidet. Det er ulike problemstillinger i Avdal og Tynset deler av planområdet. I Alvdal er rammer for oppgradering av eksisterende fritidsbebyggelse og naust et hovedtema, mens Tynset har en mer avgrenset turistdestinasjon i nordre del med hotell, utleieleiligheter, camping, alpinanlegg, etc.

Ferdigstillelse av planarbeidet har blitt noe forsinket pga. vakanse.

Fremdrift: Under revisjon. Politisk førstegangsbehandling vår 2025.

5.5 Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer

Planen er en tematisk kommunedelplan som identifiserer de viktigste kulturminnene og kulturmiljøene i Alvdal. Planen legger føringer for hvordan disse skal forvaltes, og er forutsatt fulgt opp i arealdelen og geografiske kommunedelplaner.

Fremdrift: Planen er under revisjon. Vedtak høsten 2024.

5.6 Kommunedelplan for trafiksikkerhet 2019 - 2024

Planen er en tematisk kommunedelplan for trafiksikkerhet, og gir grunnlag for prioriteringer også på riks- og fylkesvegnettet og søknader om ulike trafiksikkerhetstiltak. Handlingsdelen rulleres årlig.

Fremdrift: Oppstart vår 25, vedtak vår 26.

6 Tabelloversikt: Kommunal planstrategi 2024-2027

Saksnr. ESA/ Websak	Vedtaks- dato	Ansvar	Plantype og navn	Vår 24	Høst 24	Vår 25	Høst 25	Vår 26	Høst 26	Vår 27	Høst 27	Merknad
		Interkommunale planer										
	23.06.17	RM	IKT-Strategi for IKT Fjellregionen IKS og eierkommunene Folldal, Alvdal, Rendalen, Tolga og Tynset 2017-2020		O	-	V					Det er iverksatt arbeid med å utarbeide mandat for felles Digitaliseringsstrategi for FARTT- kommunene i 2024. Mål; prosess i 2024 – 2025.
19/428	26.02.19	IKS	KDP for avfall og miljø 2019-2025									Revideres ikke i perioden
23/ 11084	19.09.23	RM	Kommunedelplan for klima- og energi									Revideres ikke i perioden
Mars?	23/701	OPV	Plan for tverrfaglig samarbeid og forebyggende innsats.									Revideres ikke i perioden, ses i sammenheng og helhet med Strategisk plan for oppvekst
		Kommuneplanen										
17/27	21.06.18	PBG	Kommuneplanens samfunnsdel 2018-30			O	-	V				Revisjon i forkant av kommuneplanens arealdel
02/199	03.12.09	PBG	Kommuneplanens arealdel 2008-2020				O	-	-	V		Oppstart høst 2025
07/179	29.09.11	PBG	Kommunedelplan for Alvdal tettsted 2011- 2020									Revideres ikke i perioden

11/386	04.09.14	PBG	Kommunedelplan for Savalen 2014 - 2025	-	-	-	V						Ferdigstillelse høyt prioritert. Felles, geografisk plan for Alvådal og Tynset.
	24.10.19	TEK	Kommunedelplan for trafikksikkerhet 2019-2024					O	-	V			Oppstart revisjon vår 2026
		KULT	Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer	-	V								Politisk sluttbehandling høst 2024
		Strategiske planer											
		HEV	Strategisk plan for Helse- og velferdstjenesten 2023 - 2030										Revideres ikke i perioden. Behov vurderes etter gjennomgang samfunnsdelen.
16/1152	22.09.16	HEV	Folkehelseplan 2016-2019					O	V				Revideres i etterkant av samfunnsdelen, oppstart vår 2026, ferdigstilles høst 2026
19/1181		OPV	Oppvekstplan 2020-2024, en strategisk plan for Alvådal kommune										Revideres ikke i perioden. Behov vurderes etter gjennomgang samfunnsdelen.
18/883		HEV / TEK	Boligsosial Handlingsplan 2020-2023	-	V								Revidering påbegynt, ferdigstilles høst 2024
	17.11.22	TEK	Hovedplan for vann og avløp 2023 - 27										Revideres ikke i perioden

00/1912	31.08.00	RM	Strategisk plan for mottak, bosetting og integrering av innvandrere, 2000		O	V						Ny plan utarbeides, oppstart høst 24, ferdigstilles vår 25
	26.10.17	RM	Strategisk næringsplan					O	-	V		Revideres i etterkant av samfunnsdelen, oppstart vår 2026, ferdigstilles vår 2027
		RM	Overordnet beredskapsplan m/delplaner		O/V							Gjennomgås årlig administrativt. Behov for større revisjoner og nye delplaner vurderes løpende. Helhetlig ROS, annen risiko og sårbarhetsanalyse samt trusselbilde legges til grunn. Revideres i løpet av 2024, etter at ny helhetlig ROS er gjennomført
			Temaplaner									
		KULT	Temaplan for frivilligheten			O	-	V				

Forkortelser i kolonner for semester:

- O = Oppstart
- = Under arbeid
- V = Vedtak

Forkortelser i kolonne for ansvar:

- IKS = Interkommunalt selskap
- BV = Interkommunal barneverntjeneste
- RM = Rådmann
- PERS= Personalavdelingen
- HEV = Helse og velferd
- OPV = Oppvekst

- KULT = Kulturtjenesten
- LM = Landbruk og miljø (Alvdal og Tynset)
- PBG= Plan, byggesak og geodata (Alvdal og Tynset)
- TEK= Tekniske tjenester